BOEKBESPREKING

5 VRAGEN OP LEVENSVZERKERINGGEBIED, jubileumuitgave van het Onderling Levensverzekering-Genootschap „De Olveh van 1879" te 's-Gravenhage, gedrukt bij de Drukkerij en Uitgeverij Ten Hagen N.V. te 's-Gravenhage, 1954, 76 bladz. besproken door Dr H. L. Drost.

Het is een gelukkige gedachte van de Directie van de Olveh van 1879 geweest om het 75 jarig bestaan van het Genootschap mede in een geschrift te herdenken. Dit geschrift bevat nu eens niet uitsluitend een beschouwing van het wel en wee van de jubilaris, maar beoogt in de eerste plaats een wetenschappelijke bijdrage te zijn van de literatuur op het gebied van het levensverzekeringswezen. Daartoe heeft men een enquête ingesteld onder de dagelijkse medewerkers en hun verzocht opgaaf te doen van de onderwerpen, welke naar hun inzicht belangrijk zijn om in het geschrift te worden behandeld. Uit twintig binnengekomen antwoorden heeft de Directie een keuze gedaan, met dit gevolg dat een 5 tal voor het levensverzekeringbedrijf belangrijke vragen door deskundige schrijvers zijn besproken.

Zo heeft Dr W. J. van de Woestijne de vraag behandeld: „Welk gedeelte van mijn inkomen moet ik besteden voor mijn levens- c.q. begrafenisverzekering?"

De schrijver betoogt dat de gestelde vraag niet beantwoord kan worden met het eenvoudigweg noemen van een percentage 5, 10 of 20, doch dat voor elk individueel geval verschillende factoren beslissend of mede-beslissend zijn. Het gaat om het inkomen en de besteding daarvan en bovenal om de vraag of en in hoeverre men in de besteding rekening wil houden met in de toekomst te bevredigen behoeften. De vraag hoeveel premie wij redelijkerwijze kunnen en moeten opbrengen hangt in feite af van de vraag in hoeverre wij op onze huidige behoeften kunnen en willen besparen ten gunste van onze toekomstige. Daar de tendens bestaat de toekomstige behoeften minder zwaar te nemen, komt de auteur tot de conclusie dat deze — door schrijver dezes in zijn dissertatie „Ouderdomsvoorzieningen en Belastingen" op bladz. 1 met perspectivische onderschatting van toekomst aangeduid — de directe oorzaak is dat de meeste mensen minder ver gaan met premiebetaling dan eigenlijk rationeel en verstandig zou zijn.

Na een bespreking van de risico's, welke moeten worden gedekt (doch waarbij de auteur zich te veel beperkt en alleen risico's noemt welke in de persoonlijke sfeer liggen), wordt de betekenis van het „bodempensioen" geschetst en optimistisch belicht in zijn gunstige werking op de verdere productiemogelijkheden der levensverzekering-maatschappijen.

Het artikel wordt beëindigd met de nadruk te leggen op de betekenis welke ook in economisch opzicht goed onderlegde inspecteurs voor de levensverzekeringmaatschappijen en voor de verzekerden hebben. Eerst dan kunnen zij zijn wat zij behoren te zijn: permanente adviseurs, die, opgroeiend met de gezinnen, gedegen advies kunnen geven met betrekking tot een goed sluitend systeem van verzekeringen, aangepast aan de individuele behoeften en mogelijkheden.

Het tweede artikel is van de hand van Prof. Dr H. Thierry en behandelt de vraag: „Waarom Staatstoezicht op het Levensverzekeringbedrijf en hoe is dit geregeld?"

De bevestigende beantwoording van de vraag naar de wenselijkheid van overheids-toezicht op het levensverzekeringbedrijf vloeit in de eerste plaats voort uit het bijzondere karakter van de levensverzekering, dat is toe te schrijven aan de lange duur der overeenkomsten en aan de moeilijkheid, welke voor de gemiddelde verzekeringnemer ligt in de beoordeling van de financiële positie van de maatschappij, waarbij hij zich heeft verzekerd. Nadat de schrijver heeft aangegeven hoe de financiële belangen van de verzekeringnemers in gevaar kunnen worden gebracht door het sterfte-, rente- en kostenverloop en dat het op een juiste berekening en een juiste belegging van de premie-reserve aankomt, behandelt hij de wegen die ter bescherming van de verzekerden kunnen worden ingeslagen. Tegenover staatsvoogdij wordt vrijheid en openbaarheid gesteld. Daar alles wat onder staatsvoogdij valt, zoals het bij de wet voorschrijven van de verzekeringstechniek of het voortdurend staats-toezicht op de ondernemingen, veel verder gaat dan voor het te bereiken doel noodzakelijk is, is men gekomen tot de vrijheid en openbaarheid onder overheidstoezicht.

Het artikel wordt besloten met die voorschriften uit de Wet op het Levensverzekeringbedrijf, Staatsblad 1922, No. 716, weer te geven, welke het staats-toezicht omvat.

Het is jammer dat in dit zeer belangrijke artikel de bespreking van de eenvoudigste vormen van levensverzekering minder geslaagd is.

Als derde artikel bevat het geschrift: „Zijn de winsten van de levensverzekering-

maatschappijen relatief groot en waar blijven ze?" Het is geschreven door Drs J. C. Brezet.

Aan de hand van een tweetal tabellen laat de schrijver zien dat de winsten der Nederlandse levensverzekeringmaatschappijen in 1952 21% van het eigen kapitaal plus waarborgfondsen en vrije reserves beliepen, terwijl deze voor datzelfde jaar voor het concern Koninklijke-Shell, Unilever, Philips, Rotterdamsche Bank, Holland-Amerika-Lijn en Westlandsche Hypotheekbank resp. bedroegen vóór aftrek van belastingen (behalve bij de Holl.-Am.-Lijn) 28, 15,1, 22,3, 21,8, 40,8, en 9,5% van het eigen kapitaal.

Neemt men daarbij in aanmerking dat het eigen kapitaal bij de levensverzekeringmaatschappijen de functie van waarborgkapitaal heeft, zodat het relatief van geringe omvang is, dan moet men wel tot de conclusie komen dat de winsten in het levensverzekeringbedrijf ten opzichte van die, welke zich in andere branches voordoen, relatief aan de lage kant zijn.

De noodzakelijkheid dat de winsten voor het overgrote deel in het bedrijf worden gehouden tot versterking der reserves, wordt door de schrijver aangetoond door er op te wijzen dat het bedrijf met zijn contracten, die zich over lange perioden uitstrekken, al gauw onderworpen is aan onverwachte gebeurtenissen. Als voorbeeld daarvan noemt hij:

1. De ontwikkeling op langer termijn van de rentestand.
2. De ontwikkeling van de sterfte.
3. De mogelijkheid van koersverliezen op beleggingen.

Dat daarvoor reserveringen plaats vinden sluit volgens schrijver dan ook geheel aan bij de opvatting van bedrijfseconomen van naam, die er de laatste jaren met nadruk op hebben gewezen dat men pas van eigenlijke winst mag spreken indien men uit de winsten, blikkend uit de jaarlijkse resultatenrekeningen, eerst bedragen heeft afgezonderd die dienen om de verliezen, die later uit verschillende risico's kunnen ontstaan, op te vangen.

Door Prof. Dr C. Goedhart wordt het probleem „Levensverzekering en waardevastheid van het geld” behandeld.

Het is de vraag, die velen bezighoudt en de polishouder betreft, die zijn premies betaalde met guldens, welke een andere koopkracht hadden dan de guldens, waarmee de uitkering wordt voldaan.

Om hieraan zo mogelijk tegemoet te komen is men op de gedachte gekomen om de premiereserve niet meer in „Nominalwerte” te beleggen maar in „Sachwerte”. Het denkbeeld der „Units”-verzekeringen is in 1951 door Prof. Koopmans uitgewerkt; de te betalen premies en ook het uit te keren bedrag houden dan verband met de waardestijging van de unit.

Tot invoering der unitverzekeringen is het niet gekomen. De schrijver geeft daarvoor verschillende redenen aan, waarvan wel de voornaamste is dat noch het systeem-Koopmans noch enig ander systeem ooit een volledige dekking kan bieden tegen het geldwaarde-risico. Terwijl invoering van het systeem tot een belangrijke kostenverhoging in het bedrijf zou leiden en dus tot duurder verzekeren heeft de schrijver bij de bespreking van de technische moeilijkheden aan dit systeem verbonden in het geheel geen aandacht geschonken aan de invloed — en aan de reactie bij de polishouders — van een eventuele waardedaling van het unit-aandelenpakket tengevolge van een waardevermeerdering van de munteenheid of, wat ook mogelijk is, tengevolge van oorzaken welke niet in de monetaire sector liggen.

De laatste vraag, die betreffende „Levensverzekering en Belastingpolitiek”, wordt behandeld door Prof. Dr M. J. H. Smeets.

Na eerst te hebben aangegeven hoe de in het Besluit 1941 ingevoerde lijfrentepremie-aftrek en de toen gehandhaafde gunstige fiscale regeling ten aanzien van hen die als werknemer pensioenafspraken hebben, tot een toeloop o.m. naar de levensverzekeringmaatschappijen hebben geleid, toont de schrijver aan de hand van cijfers aan dat men in de laatste dertig jaren wel een absolute groei heeft kunnen constateren in de besparingen, welke bij de pensioen- en verzekeringfondsen (inclusief levensverzekeringmaatschappijen) zijn ondergebracht, maar dat er, uitgedrukt in procenten van het nationale inkomen, — vergeleken bij de vóór-oorlogse hausse-jaren 1926/1929 — nageenog geen vooruitgang is.

Vervolgens constateert de schrijver dat de aan de levensverzekeringmaatschappijen en aan pensioenfondsen in sterkere mate dan voorheen toevertrouwde bedragen bijzondere problemen meebrengen voor de volkshuishouding. Het belangrijkste probleem is wel, dat het voor onze nationale welvaart van betekenis is dat in belangrijke mate

risico-aanvaardende besparingen tot stand komen, terwijl de aan pensioen- en verzekeringfondsen toevertrouwde bedragen zich juist in de risico-mijdende sector bevinden.

Na de behandeling der 5 vragen is nog een aantal bladzijden gewijd aan „Een en ander uit de geschiedenis van „De Olveh van 1879”.

De bespreking van de „5 vragen” heeft misschien wat meer plaatsruimte gevergd dan men aanvankelijk geneigd zou zijn daarvoor te bestemmen. Moge dit het bewijs zijn voor de belangwekkendheid welke aan dit geschrift in de levensverzekering-literatuur moet worden toegekend.

Tot slot nog een woord van lof voor de met illustraties verluchte uitvoering.